

KMETOVALEC.

Gospodarski list s podobami.

Uradno glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu, ter velja po pošti prejemani 2 gold. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno. — Inzerat (oznanilo) v „Kmetovalcu“ stane enkrat objavljen na celi strani 16 gold., na 1/2 strani 8 gold., na 1/4 strani 4 gold., na 1/8 strani 2 gold. in na 1/16 strani 1 gold. Pri dvakratnem objavljenju 10% in pri trikratnem objavljenju 20% ceneje. Za večje inzerate in priloge plača se po dogovoru. — Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljano, Salendrove ulice številka 5.

Štev. 22.

V Ljubljani, 30. novembra 1887.

Leto IV.

Obseg: Samokolnica. — Pomagajmo si sami. — Surovo ravnavnje z živino — Kako vzrejeti zrebeta. — Razne reči. — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Tržne cene. — Inzerati.

Samokolnica.

Samokolnica je kmetovalcu orodje, katero mu rabi o tolikih prilikah, da je smemo prištevati k najvažnejšemu kmetijskemu orodju. Vzlic temu ostala je pri nas oblika samokolnici tista kakeršna je bila pred nekoliko stoletji. Popolnoma napačna je oblika naše samokolnice, kakeršno kaže podoba 60., zlasti takrat, kadar je posoda komaj 36 % visoka. S tako nizko samokolnico ne more delavec ukoristiti vse svoje moči. Dalje so našim samokolnicam ročice prekratke, zato je teža preblizu moči, teža pa proti sebi zopet predaleč od osi, na kateri sloni vsa teža samokolnice. Delavec mora nositi vsled tega več del vso težo, in ker sta posoda in kolo zelo nizki, mora potiskati samokolnico prihuljeno se držeč. Kadar pa pride z veliko težavo na svoj kraj, zvrne le težko sicer le pičlo naloženo samokolnico, ker sta ročici v enaki višavi s posodo.

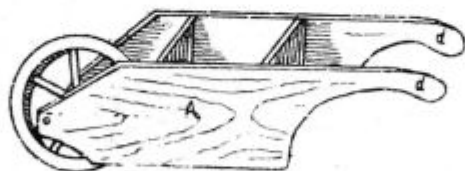
Bolje sestavljena in rabejša je samokolnica, ki jo vidiš narisano v podobi 61. Pri taki samokolnici vzdigne delavec le tisto težo, ki je na tisti strani kolesa, kjer sta ročici. Kolikor več hodi teže na kolo, toliko širje mora biti to narejeno, da se ne udara pregloboko v zemljo. Ako so pa tla močvirna, potem pa tudi široko kolo ne more vsemu kaj; tedaj je bolje, če prenesemo več del teže proti ročicam, da jo nosi delavec. Da moremo samokolnico tako prenejati, imata nosilca samokolnice več lukenj,

v katere pretikujemo kolesno ost, kadar hočemo težo prenesti bolj naprej ali pa nazaj.

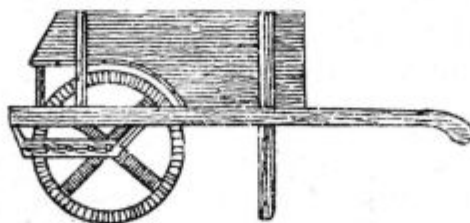
Pomagajmo si sami.

Slabo stanje kmetovalčevo je priklopelo do vrhunca. Temu pa niso vzrok slabe letine, ampak časovne razmere. Kar prodaja kmetovalec, to je vse v ceno, kar kupuje, pa vse drago. Hektoliter pšenice stoji 5 gld., hektoliter ovs 2 gld., dobra in lepa krava komaj 50 gld. i. t. d. In pri takih cenah naj kmetovalec izhaja? Kje naj jemlje denarja za davke, za obleko, za sol i. t. d. Srečen tisti, ki ima kaj prihranjenega, a malo, malo jih je. Naša kmetijska posestva so uže zadolžena skoraj do skrajne meje, in le nezaten je še kredit naših kmečkih gospodarjev. Ali se imamo nadejati katere pomoči? Imamo, a ne od države, ampak sami si moramo pomagati, in tudi tisto, kar moremo

dobiti od države, priboriti si moramo sami. Bodimo odkritosrčni in priznajmo, koliko moremo več pridelati iz svoje zemlje, če kmetujemo umno; koliko se da še izboljšati naša zemlja, naše živinarstvo, naše sadjarstvo, vinarstvo i. t. d. Pa ne le z umnim kmetovanjem bomo izboljšali svoje stanje, ampak tudi z umno porabo kupčijskih in drugih razmer, ki določujejo ves promet. Dandanes, ko imamo železnico in telegraf, menjavajo se razmere čudovito hitro. Le tisti, ki jim ve ob pra-

Podoba 60.

Podoba 61.

vem času slediti, more imeti dobiček od njih ali se pa škode varovati. Kje naj pa dobiva kmetovalec pouka o vsem tem, kje naj dobiva primernih svetov za razne slučaje? V dobrem gospodarskem listu. Dober gospodarski list je potreben danes vsakemu kmetovalcu ravno toliko, kolikor vsakdanji kruh. Tak list je pa gotovo „Kmetovalec“; vsak izmed gg. čitateljev more vsaj posneti iz našega lista, da se c. kr. kmetijska družba trudi vzdržavati list, ki zadostuje vsem pravičnim zahtevam, ki se smejo staviti takemu listu. Od novega leta naprej je pa sklenila družba zboljšati list, podajati več berila in dajati posebno prilogo, ki se bode pečala izključno le s sadjarstvom in vrtnarstvom. Družba nima pri „Kmetovalcu“ ne le nobenega dobička, ampak ogromno izgubo. Ako ona žrtvuje toliko kmetijstvu na korist, pravično je, da jo podpirajo tudi kmetovalci. Posamezen kmetovalec ne bode nikdar ničesar uspešnega učinil za stan svoj, le v družbi z drugimi more to storiti. Ako se zedinijo slovenski gospodarji in odločno zahtevajo, kar jim gre, gotovo tudi dosežejo kaj. Začetek je uže storjen. C. kr. kmetijska družba in njen list „Kmetovalec“ naj bodeta središče, okoli katerega naj se zbirajo gospodarji slovenski. Družba bode krepko zastopala interese svojih udov, list „Kmetovalec“ pa interese svojih čitateljev. To pa vse tem več, kolikor več udov bode imela družba, in kolikor več naročnikov bode imel „Kmetovalec“. S številom udov in naročnikov raste veljavnost in krepkost teh podjetij. Bliža se konec leta; treba bode ponoviti letnino ali naročnino, ob tej priliki naj pa ne pogrešamo nobenega letošnjih prijateljev svojih, ampak vsak naj smatra za važno dolžnost svojo, pridobiti novega uda družbi ali novega naročnika listu. Priznati moramo, da se je razširil naš list nepričakovano, a kako malo ima še naročnikov proti številu tistih slovenskih gospodarjev, ki bi si lahko naročili list, a dosedaj ne berejo nobenega gospodarskega lista. „Kmetovalec“ se bode držal tudi v novem letu dosedanjih načel: priobčeval bode članke iz vseh gospodarskih strok, učil bode, kako je postopati kmetovalcem v poedinih slučajih, z eno besedo, pisal bode o vsem, kar mora danes kmetovalec vedeti, če hoče izhajati. Kdor si naroči list, pomaga sam sebi in potem kmetijski reči sploh, ker s tem podpira podjetje, ki je zato ustanovljeno, da si kmetijstvo pomaga na noge in dežela pridobi blagostanje, ki je najtrdnejša podloga našemu narodnemu obstanku. Ako nam ostanejo dosednji udje kmetijske družbe, oziroma naročniki „Kmetovalčevi“, zvesti tudi v prihodnjem letu ako izkuša vsak pridobiti enega novega uda, oziroma naročnika, uspeh bode velikanski, in tem bolj bode družba lahko zadostovala težki nalogi svoji. Le tedaj se bode naša reč obrnila na bolje, ako delujemo složno, ako si pomagamo sami.

Surovo ravnanje z živino.

Koder ni še vzobraženost oblažila ljudstvu nravi in omečila mu srca, tamkaj vidimo mej drugim tudi

navadno, da ravnajo surovo z živino in da jo celo mučijo. Tudi pri nas je tako. Naši kmetovalci sprevidajo še vse premalo, kaj veljá pošteno in pametno ravnanje z živino. Zato pa vidimo, kako jo še v nemar puščajo, kako ji slabo strežejo, kako jo protrepajo in preklinajo, kako jo večkrat izstradajo in celo neumljeno trapijo! Da je tako ravnanje naravnost pregrešno in zelo škodljivo tistemu, ki ima živino, sprevidi vsak količkaj pameten človek. Ni čuda po tem takem, če taka žival ne uspeva dobro, če postane hudobna, če ne daje primernega užitka, če se pokvari ter ni za pravo rabo! Kajti gotova resnica je, da nam daje najboljši užitek in sploh največ koristi le tista žival, katera je dobro krmljena in pametno oskrbovana, s katero torej pametno ravnamo.

Opustimo zategadelj to pohujšljivo in škodljivo razvado, poboljšajmo se ter ravnajmo z živino po pameti, saj nam ni prirojeno divje ali kameneno srce. Uboga nedolžna živina naj se nam smili, kakor se nam mora smiliti naš bližnjik, kedar trpi; saj živina enako čuti vse težave in muke, naj bodo velike ali majhne. V tem se lahko ravnamo po Arabcih, ki delajo častno izjemo, akoravno so v naših očeh narod, ki je še precej divji. O njih je po vsem svetu znano, kako lepo in pametno ravnajo s svojimi konji. Ž njimi bivajo pod eno streho in jim strežejo, kakor bi pripadali k družini. Zato je pa tudi njih konjereja svetovno znana in imenitna. Arabski konji so zelo zlahetni in se za drag denar težko dobijo.

Divja žival, ki živi popolnoma prosta, je sama svoj gospodar, in Bog je njen varuh. Tako si postreže sama in po svoje, kar je le moči dobro. Ona je zmeraj lepo očejena in snažna ter navadno dobro rejena.

Udomačena žival pa, kakeršna je ravno naša živina, ni več sama sebi gospodar, ampak ž njo gospodari človek, ki jej ima biti ob enem neposredni varuh. Tako pa ne živi več po svoji volji in naravnem svojem nagonu, ampak po volji svojega gospodarja. In gorje jej, če je ta trdočutnež in malo razumen! Pri njem živi v pravi sužnjosti. Slabo ali celo nič očejena, bivati mora po zaduhlih in temnih hlevih in ležati v mokrem blatu. Použiti mora, kar dobi; večkrat mora ob sami pustiti slami živeti, da ne trpi gladu. Kedar ji pokladajo krme, kedar jo malo osnažijo ali kedar izpodkidavajo, kako godrnjajo, vpijejo in preklinajo, celo sujejo jo in pretepajo. Uboga živina je ta čas v vednem strahu; tolikaj nedolžna sama ne zna, kaj je vzrok tako surovemu ravnanju in kako bi se ga izognila. In kolikokrat se ne zgodi, da puščajo brežrčni hlapci ubogo živino brez živeža, brez vode za prestopke, ki so jih pa sami zakrivali? In koliko mora trpeti živina šele, kedar je pretežko vprežena? To jo bije in pretepa hlapce, da je groza! Tu jo preklina in v nepoštenem srdi neumljeno suje in udriha po njej, kamor le prileti. Da bi znala nedolžna živina potožiti to gorjé, koliko laže bi prenašala tako mučno stanje, in kolikrat bi pameten gospodar ne zavrnil surovega hlapca ali celo iz službe pognal?

Tako grozovito, surovo ravnanje vidimo še večkrat pri nas — žalibog! To pa morejo delati in trpeti pač le ljudje, ki so do kraja surovi in čez vso mero zarobljeni, kateri nimajo nikakega usmiljenja in gotovo premalo razuma.

Naša domača živina je za vse občutljiva, za dobro in hudo. Kar se ji zgodi dobrega, povrača obilo z večjim užitkom, ki ga daje; hvaležna ti je za vse prejete dobrote. Zatorej pa tudi vidimo, kako lepo uspeva in raste mlada živina, kako dobro molzejo krave, kako krotka in privajena je živina, kako pošteno dela vprežna živina gospodarju, ki je umen živinorejec, kateri ravna pametno in pošteno z živino. Tako živino je veselje imeti, veselje jo gledati! Živina pa je zato tudi v njegovem hlevu postrežena, kakor le more biti. Tu vso živino takoj od mladih nog dobro snažijo in čedijo s česalom (štriglom) in s četjo. Kedar ji polagajo krme, strežejo ji mirno in prijazno ter jo tako na se privajajo. Med molžo ne kriče na kravo, ampak prijazno jo opominajo, če je treba; saj vemo, da z vpitjem le begamo in plašimo žival in da zategadelj krave pridržujejo mleko. Tako umno ravnanje dela, da je žival krotka in zaupljiva do svojega pastirja, kteremu se popolnoma uda. V hlevu vzornega živinorejca je tudi poskrbljeno, da uživa živina zdrav in čist zrak, da leži na suhem itd.

Enako vestno ravna tak gospodar z vprežno živino zunaj pri delu. On je nikdar ne preoblaga z delom ne pretépa je niti ne preklinja, ker vidi in ve, da se s takim surovim ravnanjem le spridi živina, njemu pa da se gotova škoda godi.

Ravnajno tudi mi tako pametno! Gotovo je, da nam boče potem živinoreja lepše cvela in boljši sad rodila, nego ga je do sedaj! Gg. duhovniki in učitelji po deželi pa imajo najlepšo priložnost in častno nalogo, da si prizadevajo omečiti srca otrokom in odraslim ljudem in da jih ostro svare, ne surovo ravnati z živino niti v hlevu niti pri delu. Storjen bode s tem velik korak v splošnem napredku kakor posebno še v umni živinoreji.

Kako vzrejati žrebeta.

Znano je sploh, da treba žrebetom prirediti ograjeno tekališče, koder se morejo prosto gibati in letati, kolikor hočejo in morejo.

Tako se jim krepijo udi ter postajajo gibčni in prožni. Manj znano pa utegne biti, da jih moremo mlade privaditi rečem, katerih bi se sicer pozneje strašili in plašili konji, in to je lahko vzrok hudim nesrečam. Tega se je lahko ogniti uže pri žrebetih, kadar se sprehajajo po tekališčih. Na večih prostorih se nastavljajo predmeti, o katerih je znano, da se jih konj rad ustraši. Na primer se nastavijo beli listki na črnem dnu, ali črni predmeti na belem dnu, dalje predmeti, s katerimi se igra veter, majhne in večje cunje, z vožinci na drevesa privezane, in katere pritegujemo na nitki, da mahajo simotamo. Časi jih kaže tako nastaviti, da se vzdignejo naglo od tal in padejo zopet

k tlom. V to svrhu služi primerno razpeljan drat. Tudi stare konje privadimo dirajočim vlakom železniškim. Vender ravnamo dobro, ako spravimo žrebe z materjo večkrat k železnici, da vidi, kako prihajajo in odhajajo vlaki, ter da je ob enem navadimo, kako padajo ali se vzdigujejo pregraje.

Na tekališčih kaže prirediti jame, katere podaljšamo sčasoma. Stara debela položimo lahko tako, da morajo žrebeta čez nja skočiti, ako hočejo do hrane priti. Preskočne ograje morajo iz prva biti nizke in zatem zmeraj večje in više, toda vse naj se vrši previdno in polagoma.

Tako navadimo žrebeta marsičemu, česar bi se sicer strašila pozneje. Konj pripada sploh k živalim, ki se jako rade učijo. Posestnik mora vsaj nekoliko potrpljenja in ljubezni do živali svojih imeti, ter tako jih nauči marsičesa. So li žrebeta v to sposobna ali ne, opaziti je itak kmalu.

Razne reči.

— Kakšen život naj ima dobra molzna krava? Krava mora biti od vrha glave do začetka repa štirikrat toliko dolga, kolikor je glava dolga. Obseg života ne breje krave ne sme nikdar biti manjši, nego štirikratna dolgost glave. Vime mora biti toliko dolgo, kolikor merita skupaj dolgost in širokost glave.

— Ravnanje z usnjeno vprežno napravo. Vprežno napravo deni najprvo narazen, potem jo pa operi z vodo in milom. S terpentinom odstraniš vso smolo, katere ni spralo milo. Potem zgrej nekoliko usnje, in kadar je suho, namaži je z oljem.

— Kako narediti, da drže iz vrb pletene posode vodo? Na Ruskem, v Kini in v Japanu namažejo iz vrb ali slame pletene posode, da drže vodo, tako le: Vzamejo apna, ki je razpadel na zraku v prah, in enoliko krvi, ki je na zraku tako stolčena, da je ostane le toliko, kolikor je tekoče. To zmešajo skupaj in pridenejo še nekoliko goluna. S to zmesjo namažejo posodo dvakrat do trikrat znotraj in zunaj.

— Poraba kosti v kmetijstvu. Kosti je vredno le tedaj zmlati v kostno moko, kadar jih imamo veliko in če imamo mlin v bližini. Drugače je pa veliko bolje, če sežgemo kosti ter njih oglje rabimo za gnojenje. Redilnih snovi se, kadar sežgemo kosti, izgubi znatno malo.

Gospodarske novice.

* Gospod J. Fr. Seunig, podpredsednik c. kr. kmetijske družbe, praznoval je, kakor smo uže sporočali bili v zadnji številki, 19. t. m. petindvajsetletnico, odkar je član glavnega odbora kmetijske družbe. Ob tej priliki so se zbrali vsi družbeni odborniki v nedeljo 20. t. m. pri svojem predsedniku, gospodu grofu Thurnu, v deželnem dvoru ter so skupaj čestitali gospodu Seunigu in mu poklonili krasno izdelan album s fotografijami vseh odbornikov. Po tem slavnostnem opravku

je bil pri predsedniku kmetijske družbe, gospodu grafu Thurnu, obed na čast gospodu Seunigu.

* **Gospod Jos. Fr. Sennig**, podpredsednik c. kr. kmet. družbe kranjske, bil je povodom svoje petindvajsetletnice kot odbornik te družbe odlikovan z viteškim križem Franc-Josipovega reda.

* **Gospod Ivan Wild**, c. kr. ritmajster kobilarske stroke, mnogoletni vodja žrebčarske postaje na Selu pri Ljubljani in član konjarskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske, prestavljen je v Gradec za vodjo tamošnje žrebčarske postaje. Gospod Wild pridobil si je veliko zaslug za povzdigo konjarstva na Kranjskem in Primorskem ter se je vedno potezal, zlasti pri premovanjih, za našega kmeta. Da je bilo občevanje med kmetijsko družbo in c. kr. erarom glede konjarstva vedno tako prijazno, kakor v nobeni drugi deželi ne, gotovo je edino le zasluga gosp. Wilda.

* **Za popotnega učitelja za sadjarstvo na dolejnem Štajarskem** je imenoval štajarski deželni odbor gospoda Fr. Matjašiča. Novo imenovanemu popotnemu učitelju je učiti sadjarstvo v slovenskem jeziku in sicer največ s praktičnim razkazovanjem.

* **Cesarjevič Rudolfovo sadjarsko društvo za Spod. Štajar.** bode na spomlad oddajalo društvenikom drevesa s svojih vrtov. Vsak ud, ki je odštel društvenino za to leto, lahko dobi dve požlahtnjeni drevesi, primerno število divjakov in cepičev brezplačno, ako se oglasi za to o pravem času — do novega leta. Oglasiti se je po svojem poverjeniku ali tudi posamezno. Če kedo želi več dreves, dobi jih tudi po primerni nizki ceni, dokler jih bo kaj. V prihodnji seji bode odbor iz nova nastavil društvene poverjenike; če bi kateri dosedanjih gg. poverjenikov ne mogel sprejeti tega posla, naj nam blagovoli nasvetovati družega delavnega uda za ta posel.

V Št. Jurji ob juž. železnici, 17. nov. 1887.

Val. Jarc, tajnik.

* **Vinasko in vrtnarsko razstavo** priredi tržaško kmetijsko društvo maja meseca 1888. Na razstavo bodo sprejemali iz vseh dežel takraj Litave vsakovrstno vino in žganje, cvetlice in druge rastline, kakeršne odgojujejo po vrtilih in rastlinjakih, sploh vrtno pridelke, trtno orodje, kletarsko in vrtnarsko opravo. Ker je Trst svetovno kupčijsko mesto, zato bo posebno vinarska razstava jako važna in vplivna glede vino-trštva.

Z oglasi za udeležbo, pa tudi z vprašanji za pojasnila, programe itd, obračati se je do osnovnega odbora (Commissione ordinatrice della Fiera in Trieste) in do kupčijskih zbornic.

Kedaj se začne razstava in kako dolgo bo odprta, to bode še s posebnimi oznanili razglašeno.

* **C. kr. kmetijskega društva v Gorici glavni odbor** je imel 3. t. m. sejo. Iz zapisnika, priobčenega v „Gospodarskem listu“, posnemamo naslednje ukrepe:

Po predlogu posebnega odseka je sklenil odbor, da ima društvo moralno podpirati ustanovitev vzajemnih zavarovalnic za živino, samo da zavarovanje ne sme

biti obligatorno, in da se imajo taka društva praviloma ustanovljati za posamezne županovine. Trajno razstavo kmetijskih strojev in kmetijskega orodja, katera je zdaj v Gorici v Linassi-jevi hiši blizu prestolne cerkve, sklenil je odbor zapreti, ker je že zadostila namenu svojemu. Predsedništvo se je pooblastilo, da ustanovi poseben odsek za vinarsko in vrtnarsko razstavo, katera ima biti maja meseca 1888 l. v Trstu. Na prošnjo kupčijske in obrtne zbornice je glavni odbor privolil v to, da bo podpiral ustanovitev sadnih in opresninskih sušilnic. V prihodnji seji se bo volil poseben odbor za priprave in uredbo deželne kmetijske razstave l. 1890. v Gorici.

* **Službo kmetijskega popotnega učitelja za slovenske pokrajine na Primorskem** razpisuje ravnokar c. kr. namestništvo v Trstu. Letne plače in pavšala za potne stroške je 1600 gld.; prošnje je vložiti do 31. decembra t. l. pri namestništvu v Trstu.

* **Na članek „Pomagajmo si sami“** v današnjem listu opozarjamo svoje p. n. čitatelje.

Vprašanja in odgovori.

Odgovor na vprašanje 100: Najlepši želod za seme dobimo pri ravnateljstvu graščin v Munkacz-u na Ogerskem, 100 kgr. po 5 gld. (brez voznine). Naslov je: *Domaine Direction in Munkacz, Ungarn.*

Pavel Rajc, logar.

Vprašanje 102. Imam še precej starega špeha, ki je pa tako žaltav ali žarek, da ni več užiten. Se li da kaj popraviti in kako? (J. R. v L.)

Odgovor: Vzemite na vsakih pet kilogramov žaltavega špeha 2 litra vode in zgrejte toliko oboje skupaj, da zavre voda. Potem prilivajte počasi na vsakih 5 kilogramov špeha po 30 gramov angleške žveplene kisline in kuhajte to zmes še kakih 15 minut. Potem umorite kislino s stolčeno kredo in sicer vsakih 30 gr. kisline s 125 gr krede. Čisto mast kuhajte potem še nekaj časa z vodo.

Vprašanje 103. Dobil sem nekaj več let starega fižola, ki ni več za prodaj, menim ga pa porabiti za konjsko krmo. Ali kaže s fižolom krmiti konje in kako? (J. L. v Lj.)

Odgovor: Fižol je dobra konjska krma, zlasti težkim konjem, kadar morajo mnogo voziti. S fižolom pa ne smete nikdar s samim za se krmiti, ampak primešati mu morate ovsu in veliko rezanice. Tudi na makati ne smete fižola, ampak samo zdrobite ga.

Vprašanje 104. V zadnjem listu sem bral o sladnih kaleh za krmo. Jaz hočem narediti poskušnjo s to krmo in sicer hočem krmiti s kalmi, s slamo in senom vred. Koliko kali in sploh koliko krme naj pokladam molznim kravam? (P. S. v J.)

Odgovor: 500 kg. težka krava potrebuje na dan, če jo hočemo dobro krmiti, 1.25 kgr. dušikovitih snovi, 6.25 kgr. redilnih snovi brez dušika in 0.2 kgr. tolščobe. Toliko redilnih snovi, in sicer prebavnih, nahaja se v 17 kgr. dobrega sena. Ako pa damo kravi le po-

lovico tega sena t. j. $8\frac{1}{2}$ kg., potem dobi s to množico sena le 0.63 kg. dušikovih snovi, 3.13 kg. snovi brez dušika in 0.1 kg. tolščobe. Primanjkuje torej kravi še polovico redilnih snovi, katere ji nadomestimo s snovmi, ki so v sladnih kaleh in v slami. Treba je po tem takem dajati kravi na dan preko $2\frac{1}{2}$ kg. kali in 5 kg. slame. 500 kg. težka krava dobiva naj torej na dan po

$8\frac{1}{2}$ kg. dobrega sena.
 $2\frac{1}{2}$ " sladnih kali in
 5 " slame.

Toliko težkih krav je pa pri nas seveda malo, saj tehtajo naše najteže krave komaj po 400 kg. Kolikor je krava lažja, toliko manj je treba krme. 400 kg. težka krava dobivala bode torej $\frac{1}{3}$ manj krme, nego 500 kg. teška.

Vprašanje 105. Gotovo veste, g. urednik, da letošnje vino ni kaj dobro. Jaz pa imam vinograd, ki je v najboljši legi, in mošt, ki sem ga pridelal, ni sicer tako dober, kakor je bil l. 1885., vendar še proti letini precej sladek. Ta mošt pa noče nič kaj vreti in še danes, t. j. po sv. Martinu, je nekoliko sladek in vre prav po malem. Kaj je vzrok temu, ali se je bati, da se bode spridilo vino? (G. K. v K)

Odgovor: Da vre Vaš mošt tako počasi, vzrok je mraz in nekoliko tudi malosladni mošt sam. Dolenjske zidanice imajo vsa svojstva slabih kleti; jeseni in po zimi so premrzle, po leti pa prevroče. Mošt vre dobro (kipi) le ob pravi toploti, te Vam pa gotovo primanjkuje zaradi letošnje zgodnje zime. Napravite si v kleti za kipenje peč, brez katere si niti misliti ne moremo umnega kletarstva pri dolenskem podnebj. Dobr mošt pomaga si nekoliko sam, ker se, kadar vre, bolj zgreje in tako obudi krepkejše in hitrejšje vrenje.

Vprašanje 106. Čital sem v dolenskih Novicah št. 22. dne 15. novembra t. l., da je neka tovarna na Dunaji (Polock & Comp.) razstavila na sadni razstavi v Kremzu 24. sept. t. l. ameriško sadno sušilnico. S to sušilnico je imetnik neki sam šušil na razstavi. Pisal sem imenovani tovarni z navedenim naslovom na Dunaj, a dobil sem pismo nazaj z opombo „hier unbekant retour.“ Prosim torej: Sl. uredništvo naj mi blagovoli svetovati, katera sadna sušilnica je za naš kraj najboljša, dr. Lukas-ova ali ameriška ali katera druga sušilnica, kje je dobiti tako sušilnico in ali je moči dobiti kje obris dobre sušilnice? (Ant. D. v M.)

Odgovor: Poročevalec v dol. Novicah je morebiti slabo sporočal, ali pa je tiskovna pomota. Tvrdba na Dunaji, ki prodaja ameriške sadne sušilnice imenuje se: Ad. Pollak & Comp. in Wien, II. Praterstrasse 78. Od te tvrke dobodete cenik s podobami. Katera sušilnica je najboljša? Na to je težko odgovarjati. Za rabo so dandanes, ko sploh zahtevajo le lepo blago, samo ameriške sušilnice. Lukasovo sušilnico smo uže davno zagnali med staro šaro. Ameriških sušilnic, katere je prvi iznašel Alden, je pa jako mnogo sistemov, in prihajajo še vedno novi, kakor gobe iz zemlje. Zelo težko je reči, kateri sistem je najboljši. Aldenov

veliki aparat imajo sploh za najboljšega, a je zelo drag, stoji 1500 gld. v Hamburgu brez colnine in voznine. Svarimo Vas, ne kupujte brez natančnega premisleka te ali one ameriške sušilnice, priporočamo Vam brati poprej knjigo o ameriškem sušenju. Tako knjigo: „Zur Organisation des amerikanischen Dörrverfahrens in Oesterreich“ doboste pri predsedniku c. kr. avstrijskega pomologijskega društva, grofu H. Attems v Lechwaldu pri Gradcu. Knjiga ima mnogo načrtov. Za Vaš kraj Belokranjsko) je važna sušilnica, s katero morejo delati priprosti delavci, in ki je največ za sušenje češpelj sposobna. Kdor hoče z ameriško sušilnico dobro delati, mora dobro poznati svoj aparat in mora ravnati znati z njim. Za naše razmere sem jaz sestavil po Reynoldovem načinu ameriško sušilnico, katero moremo vso na Kranjskem izdelati. Sušilnica ima deset les, vsaka pa po 1 m^2 površja. Tako sušilnico, izvrstno izdelano, zlasti za češplje, ima gosp. Petelin, posestnik na Preserjih pri Ljubljani. Sušilnica ga stoji 150 gld.

Vprašanje 107. Imam tri leta starega junca, kateremu uže tri mesece raste nekaka trda bula na kosti spodnje čeljusti. Bula je velika, kakor kaka drobna limona. Po mojem mnenju je to morska kost. Prosim, povejte mi, se li dá ta bula odstraniti ali ne? (A. R. na B.)

Odgovor: Iz danih pojasnil ne moremo sklepati, kakšna je ta bula. Bula utegne res biti morska kost, pa ravno tako tudi jako nevarni mramor na zadnji čeljusti. Morska kost se naredi na zadnji čeljusti največ na tistem mestu, kjer otišči živino uzda ali kakova druga reč. Začenja se z oteklino, ki je trda ter se ne udaja, ki je natanko omejena in nepremikljiva, pa ni vroča in je le malokdaj boleča. Morska kostjenja rasti, če odstranimo pritisek, ki jo je povzročil. Narejena bula se pa potem ne da odstraniti, živini pa tudi nič ne škoduje. Mramor na zadnji čeljusti je, če se toliko zrahlja zadnja čeljust proti zadnjemu robu, da je videti na tem mestu oteklino, ki je trda, ne natanko omejena, večidel vrapava in boleča. Sam za se prikaže se malokdaj mramor, ampak največ z gnilobo kočnikovih korenin vred. Gnojnina predere skozi zrahljano kost in se izceja. Ako torej opazite znamenja mramorjeva, priporočamo Vam prav toplo, obrnite se do kakega skušenega zdravnika.

Vprašanje 108. Bi li ne bil dober pod v skednju iz tvarine, s kakeršno je potlakan v Ljubljani Hradcekega most? Ako je dobra, prosim Vas, sporočite mi, bi li ne znali s to tvarino tlakati domači delavci? Kako je tlakati in kako ceno ima ta smola? (A. R. na B.)

Odgovor: Tvarina, katero Vi mislite, je asfalt. Asfalt prav dobro služi za pod, a je drag. Asfaltna tla delajo na ta način, da pomešajo na vročini raztopljeni asfalt sè zmetim apnencem ali kredom in s peskom ter ga potem naspó na svoje mesto. Shlajena asfaltna tla morajo biti prožna, t. j. ob vročini se morajo iztegniti, ob mrazu pa skrčiti, ne da bi se naredilo kaj razpok. Koliko je vzeti posameznih reči, za-

visno je od podnebja. Navadno vzamejo 20–40% asfalta, 30–40% apnenika, drugo je pa pesek. Koder menimo narediti asfaltna tla, moramo poprej svet lepo ravno poteptati in, če je treba, še zaliti z ilovico. Potem naredimo najprvo plast od cementa in šele nato, kadar je suha, asfaltno plast. Asfalt je posipati še vroč, ter potem s primernim lesom poravnati. Kje je dobiti cementa in po čem, nam ni znano, hočemo pa pozvedeti ter Vam naznaniti v prihodnji številki.

Vprašanje 109. Naši dve vasi (Selska in Kuplenska) imata planino in gonita živino v gozd obrtne družbe. Naši pradedje so gonili živino prosto v te gozde, sedaj pa ni več tako. Sedaj nam zapirajo gozdarji „frate“ in zapisujejo živino. Nekateri morajo več plačevati, nego če bi dajali živino na drugo planino na pašo. Ker pa vem, da plačamo „frate“ vsako leto s zemljo vred, ali ni torej to goljufija? Pot s planine drži čez „rovčarico“ (ali plano), in ne daleč proč sta še dve plani (Javor in Zaravna). Te tri plane mislim so naše, ker jih vedno uživamo. Uradnik obrtne družbe gosp. M. trdi, da smo jih izgubili že pred štirinajstimi leti vsled razsodbe. Ali si moremo kaj pomagati? (J. P. v S. pri Bl.)

Odgovor: Če si morete kaj pomagati, ne moremo Vam povedati, to bi vedel najbolj razsoditi kak odvetnik. Kolikor pa nam je znano, to je vsa reč zelo zamotana, in težko Vam bode kaj doseči. Obrtna družba se opira na gozdne postave in na razsodbe, ki so bile narejene pred štirinajstimi leti. Da so pa te razsodbe izpadle tako slabo za gorenjske kmete, krivi ste pa veliko sami.

Vprašanje 110. Kje dobim macesnovih sadik? (J. P. v S. pri Bl.)

Odgovor: Macesnovih sadik doboste pri A. Rovanu na Colu nad Vipavo in v c. kr. osrednji gozdarski drevesnici v Ljubljani. V Ljubljani doboste sadik spomladi, menim da 1000 po 2 gld. Če pa hočete zastonj dobiti sadik, morate jih prositi po c. kr. okrajnem glavarstvu.

Tržna poročila.

Žito in poljski pridelki.

V Ljubljani 26. novembra: Hektoliter: pšenice 5 gld. 85 kr., rži 4 gld. 06 kr., ječmena 3 gld. 41 kr., ovsa

2 gld. 97 kr., ajde 3 gld. 90 kr., prosa 3 gld. 74 kr., turšice 5 gld. 36 kr., leče 12 gld. — kr., graha 13 gld. — kr., fižola 11 gld. — kr.; 100 kilogr. krompirja 2 gld. 41 kr., 100 kilogr. sena 2 gld. 32 kr., 100 kilogr. slame 1 gld. 96 kr.

V Kranji 28. novembra: Hektoliter: pšenice 6 gld. 18 kr., rži 4 gld. 86 kr., ovsa 2 gld. 60 kr., turšice 4 gld. 55 kr., ječmena 4 gld. 39 kr., ajde 4 gld. 39 kr.; 100 kilogr. sena 2 gld. — kr., 100 kilogr. slame 1 gld. 60 kr.

V Rudolfovem 21. novembra: Hektoliter: pšenice 6 gld. 50 kr., rži 4 gld. 39 kr., ovsa 2 gld. 11 kr., ajde 4 gld. 22 kr., turšice 4 gld. 22 kr.; 100 kilogr. krompirja 1 gld. 95 kr.

Na Dunaji 17. novembra: 100 kilogramov: pšenice gld. 7.50 do 8.—, rži gld. 6.10 do 6.35, ječmena gld. 5.50 do 8.75, ovsa gld. 5.30 do 5.95, turšice gld. 6.75 do 6.85.

V Budapešti 17. novembra: 100 kilogramov: pšenice gld. 6.85 do 7.30, rži gld. 5.40 do 5.65, ječmena gld. 5.25 do 7.75, ovsa gld. 5.25 do 5.50, turšice gld. 6.15 do 6.20.

Klavna goved.

Na Dunaji 7. novembra: Ogerski pitani voli gld. 54 do 60.—, galic. pitani voli gld. 54 do 60, nemški pitani voli gld. 54 do 61, biki in krave gld. 46 do 52 za 100 kilogr. mesarske vage t. j. z vsem lojem in s polovico glave.

V Presburgu 21. novembra: Ogerski mladi voli gld. 52 do 59, nemški mladi voli gld. 54 do 61 za 100 kilogr.

Prašiči.

V Steinbruchu pri Budapešti 19. novembra: Ogerski stari, težki 44–45 kr., ogerski mladi, težki 45–46 kr., srednji 45–46 kr., lahki 45–46 kr.; težki kmetijski prašiči 43–44 kr., srednji 42–43 kr., lahki 41–42 kr.; srbski težki 42–43 kr., srednji 42–43 kr., lahki 36–40 kr. (Cena velja za 1 kilogr.)

Speh.

V Ljubljani	26. novembra:	1 kilogr.	54 kr.
V Kranji	28. "	1 "	50 "
V Rudolfovem	21. "	1 "	56 "
V Celovcu	28. "	1 "	60 "
Na Dunaji	17. "	1 "	55 "

INSEERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalec“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmetijskih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

Za vse mnogobrojno mi došle častitke ob priliki moje petindvajsetletnice kot odbornik c. kr. kmetijske družbe Kranjske in ob priliki podeljene mi vis. odlike zahvaljujem se tem potom.

Jos. Fr. Seunig,

podpredsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Sladne kali,
izvrstno živinsko krmo, prodaja 100 klg. po 4 gld. 50 kr.
Teodor Fröhlich, pivovar na Vrhniki. (81–2)

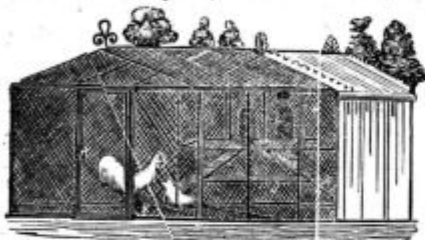
V pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

(Salendrove ulice št. 5)

dobiti je sledeče slovenske kmetijske knjige:

- Dr. J. Bleiweis: **Nauk o umni živinoreji.** Cena 80 kr.
 " " " **Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne bolezni ozdravljati.** Cena 50 kr.
 " " " **Nauk klavno živino in meso ogledovati.** Cena 20 kr.
 Gustav Pire: **Mlekarstvo.** Cena 10 kr.
 L. Porenta: **Novi kranjski panj po Dzierzonovi osnovi.** Cena 10 kr.
 Adolf Trientl: **Stelja in gnoj.** Cena 10 kr.
 W. Schleicher: **Živali kmetijstvu in gozdarstvu koristne.** Cena 10 kr.
 M. Rant: **Opis najnavadnejih, sadjereji škodljivih mrčesov.** Cena 10 kr.
 Dr. Simon Strupi: **Žinnozdravništvo.** Cena 1 gld. 80 kr.
 Naročene knjige pošilja kmetijska družba po poštmem povzetju, kedor pa denar naprej pošlje doda naj tudi znesek za pošto.

■ Pocijnena, bodoča žica (drat) iz jekla. ■

Trpežno! Hiša za 10 kokoš. Trpežno!

Ograje za vrte, gozde, parke i. t. d., kakor vse sorte mrež za kur-nike in za hiše za fazane. Varnostne mreže proti ognji, mreže za oknja, mreže za sejati pesek in šuto, torbe čez gobec za govejo živino in za pse. Dratene vrvi vsakovrstne sestave. Železne vrate in stavbe iz železa sploh. Vse to izdeluje:

Eisendraht- und Maschinendrahtgeflechts-Fabrik und Bauschlosserei
Franz Schröckenfuchs in Waidhofen a. d. Ybbs.

Ograje iz pocijnene dratene mreže ne stanejo več kakor dobre lesene ograje, so pa neizrečeno trpežne in dajo ograjenemu prostoru ličen in gospodski obraz. Proračune določijo se zastoj in poštne prosto. (27—18)

**S strojem
pletene
mreže
iz žice (dratu).**

Vsem, kateri zidajo ali popravljajo kako poslopje, ali sploh potrebujejo železnino, naj bode priporočena zaloga železja in vseh v to stroko spadajoče stvari

Andr. Druškovič-a

(poprej *Jakoba Nekrepa*)

na Mestnem trgu št. 10.

kjer se dobivajo v velikem izboru in prav po nizki ceni okova za okna in vrata, storje za štokodoranje, drat in cveki, vezi za zidovje, traverze in stare železniške šine za oboke, Portland in Roman cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi lepo in močno narejeni štedilni ognjišči in njih posamezni deli.

Posebno po nizki ceni dobivajo se stroji in orodja za poljedelstvo, kakor mlatilnice, same ali z vlačilnikom (Göpel), slamoreznice, čistilnice za žito (Trieur), brane in lepo in močno narejeni plugi. (66—10)

BRATA EBERL

v Ljubljani

za frančiškansko cerkvijo v hiši g. Ivan Vilharja
prodajata

oljnate barve, lake, firneže

kemične in prstene barve lastnega izdelka, čopiče ter vse v nje stroko spadajoče blago na debelo in drobno.

Posebno se priporočajo oljnate barve v kositarskih (plehastih) posodah za trgovce in prodajalce, pri čemur opomnimo, da se naše barve ne smejo zamenjati z navadnimi kakor se sploh prodajajo, kajti od nas prodajane barve so kemično čiste in s pravim, z lanenega olja izdelanim firnižem ribane. (46—16)

Anton Reissenzahn

tovarna gospodarskih strojev in livarna železa
v Bubni pri Pragi.

Ta tovarna priporoča svoje prav cene izdelke, ter jamči za njih dobro sestavo in trpežnost. V zalogi ima: mnogovrstne pluge, brane, valjarje vsake sestave, stroje za sejati vseh sistemov, senene grablje za vpregati, stroje za košnjo žita in trave, mlatilne stroje na roko, na gepelj in na par, lokomobile, stroje za čiščenje žita, stroje za drobljenje in rezanje krme, sploh vse gospodarske stroje in oprave.

☛ Cenike s podobami pošilja se na zahtevanje zastoj in poštne prosto. ☛ (10—20)

Tovarna za kostne pridelke in lim

Luckmann-a & Bamberg-a

v Ljubljani

priporoča svoja zelo uspešno učinkujoča

**umetna gnojiva, kostne
moke in superfosfate**

po najnižjih cenah.

Na zahtevanje se vpošlje cenilnik in prospekt.

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetalni ter orožni kovač in nožar
v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdnarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede. (72-6)

Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradi.

(Ta dr-vesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izbrano zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in prtiličnih: **sadnega drevja**, visokodebelnatega in prtiličnega ter piramide, špalirje, kordone in enoletne požahnutve; **divjakov in podlag za pritlikovce**; **jagodnega sadja**; **lepotličnega drevja in grmovja, drevja** (16-20) **za drevede itd.**

Razpošiljatev pravilno imenovanih **cepičev** vsih vrst sadja.

☛ Cenike je dobiti zastoj in franko. ☚

Lekarna Trnkóczy,

zraven rotovža v Ljubljani
na velikem mestnem trgu,

priporoča tukaj popisana **najboljša** in **sveža** zdravila. Ni ga dneva, da bi ne prejeli pismenih zahval o naših **izbornu skusenih** domačih zdravilih. Lekarne Trnkóczyjevih firm so: Na Dunaji dve in ena kemična tovarna v Gradi (na Stajarskem) ena pa v Ljubljani. P. n. občinstvo se prosi, ako mu je na tem ležeče, da spodaj navedena zdravila s prvo pošto dobi, da naslov tako-le napravi:

☛ Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani. ☚

Cvet zoper trganje (Gicht),

je odlično najboljšo zdravilo zoper **protin** in **revmatizem**, trganje po udih, bolečine v križu ter živcih, oteklino, otrpnele ude in kite itd., malo časa, če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „cvetu zoper trganje po dr. Maliču“ z **zraven stoječim znamenjem**. 1 steklenica 50 kr., tucet 4 gld. 50 kr. (15-11)

☛ Če ni na steklenici zraven stoječega znamenja, ni pravi cvet in ga precej nazaj vrnite.

Kričistilne kroglice

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se vže tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobolu, otrpnjenih udih, skazenem želodecu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatljicah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljicami 1 gld. 5 kr. Razpošiljava se s pošto najmanj jeden zavoj.

☛ Vsa ta naštetá zdravila se samo prava dobijo v lekarni Trnkóczyja v Ljubljani ☚
☛ zraven rotovža in se vsak dan s pošto razpošilja. ☚

Marijacejske kaplice za želocec,

ķterim se ima na tisuče ljudi zahvaliti za zdravje, imajo izvrsten vspeli pri veh boleznih v želodecu in so neprekosljivo sredstvo zoper: **manjkanje slasti** pri jedi, **slab želodec**, **urák**, **vetrove**, **koliko**, **zlatenico**, **bljuvanje**, **glavoból**, **kró** v **želodcu**, **bitje srca**, **zabasanje**, **gliste**, **bolezn** na **vrancih**, na **jetrih** in **zoper zlato žilo**. 1 steklenica velja 20 kr., 1 tucet 2 gld., 5 tucetov samo 8 gld.

☛ Svarilo! ☚

Opozarjamo, da se tiste **istinite Marijacejske kaplice** dobivajo samo v lekarni **Trnkóczy-ja** zraven rotovža na velikem Mestnem trgu v Ljubljani.

Planinski zelišćeni sirup kranjski

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost, vratoból, jetiko, prsne in pljućne bolećine; 1 stekl. 56 kr., 1 tucet 5 fl. Samo ta sirup za 56 kr. je pravi.

Zdravila za živino.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolj pri boleznih **krav**, **konj** in **prašćev**. Konje varuje ta štupa trganja po črevih, **bezgavk**, **vseh nalezljivih kužnih boleznih**, **kašlja**, **pljućnih in vratnih olezanj** ter odpravlja vse **gliste**, tudi vzdržuje konje **debele**, **okrogle** in **iskrene**. Krave dobé mnogo **dobrega mleka**. Zametek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr., 5 zamotkov z rabilnim navodom samo 2 gld.

Cvet za konje.

Najboljše mazilo za konje, pomaga pri **pretégo žil**, **otekanih kolen**, **kopitnih boleznih**, **otrpnjenji v boku**, **v križi** itd., **otekanih nog**, **mehurjih na nogah**, **izvinjenji**, **tišćanji od sedla** in **oprave**, pri **susici** itd. s **kratka** pri **vseh unanjih boleznih** in **hibah**. Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gld., 5 stekl. z rabilnim navodom vred samo 4 gld.

